Чурапчы улууһун хаһыата
санаолох.рф

Чурапчыга күн тахсар!

САҺА ОЛОХ

№ 8 (11987) •Олунньу 28 күнэ, 2025 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу нүөмэргэ

Улууска — бу күннэргэ
Улуустааҕы кылаас салайааччыларын күрэҕэ буолла/2

Бэлиэ дата
Норуодунай суруйааччы - Тумарча/4

Тэрилтэ түбүгэ
Хас биирдии бырайыак туспа тыыннааха/5

Чурапчы улууһугар СӨ ситэриилээх былааһын отчуота саҕаланна

Отчуот. Өрөспүүбүлүкэбит салалтатын үлэһиттэрэ улуус олохтоохторугар 2024 сылга ыытыллыбыт үлэни-хамнаһы билиһиннэрэллэр/3

Бахсы нэһилиэгин олохтоохторо. /Людмила Горохова түһэриитэ/

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Олунньу 28 күнэ БЭЭТИНСЭ	Күлүн тутар 1 күнэ СУБУОТА	Күлүн тутар 2 күнэ БАСКЫҺЫАННЬА	Күлүн тутар 3 күнэ БЭНИДИЭННЬИК	Күлүн тутар 4 күнэ ОПТУОРУННЬУК	Күлүн тутар 5 күнэ СЭРЭДЭ	Күлүн тутар 6 күнэ ЧЭППИЭР
-17° -27°	-24° -32°	-25° -33°	-25° -33°	-26° -33°	-24° -36°	-24° -35°

Тэттик

Чурапчы улууһун дэлэгээссийэтэ Алтайга сырытта

Олунньу 10-13 күннэригэр улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдэтэлэ Яков Оконешников салайааччылаах дэлэгээссийэ Алтай кыраайыгар тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар улахан хаһаайыстыбалары уонна бэйэни салайыныы боппуруостарыгар хайдах үлэлэһэллэрин көрөр, уопут ылар сыаллаах сырыттылар. Үс күн иһигэр социальнай сайдыы министирин Наталья Осыкинаны, Петропавловскай оройуон баһылыга Сергей Козликины уонна салалтаны кытта көрүстүлэр. Эти онгорон таһаарар сыахха уонна "Ануйское" ХЭТ улахан хаһаайыстыбаҕа, "Диво алтая" мас арыытын онгорор собуокка, "Барнаульское" племенной тэрилтэҕэ сылдьан, үлэни-хамнаһы көрдүлэриһиттилэр.

Улууска күлүн тутарга уоту араарыахтара

Күлүн тутар 3-7 уонна 10-14 күннэригэр Чурапчы улууһугар уот линиятыгар өрөмүөн ыытылларынан сибээстээн, 10 күн устата (субуота, өрөбүл күнтэн ураты) сарсыарда 7 чаастан эбиэттэн киэһэ 15 чааска диэри уоту араарыахтара. Бу туһунан Чурапчытаабы биир кэлим диспетчерскэй сулуусла иһитиннэрэр.

Күлүн тутар 3-14 күннэригэр улууска былаан быһыытынан уоту араарыахтара. Тоҕо диир эбит буоллахха, ити күннэргэ "Якутскэнерго" ПАУо Киин электрическэй ситимнэр испсэлиистэрэ Амма, Таатта, Томпо, Уус Маайа уонна Чурапчы улуустарын уотунан хааччыйар "Майа-Чурапчы" КВЛ-110кВ линияҕа өрөмүөн үлэтин ыытыахтара. Былаан быһыытынан "Майа-Чурапчы" хайысханан сүүстэн тахса уот ситимин тирэҕин уларытыахтара. Чурапчы киинигэр дизельнэй станция бириэмэтин аттаран уоту уочаратынан холбуура күүтүллэр.

Дьуһууруннай чаас сводката

Чурапчы улууһугар олунньу 17 күнүттэн олунньу 23 күнүгэр диэри Ис дьыала уорганын дьуһуруннай чааһыгар барыта холбоон 41 сайабылыанньа киирдэ.

Уопсастыбаннай миэстэҕэ итирик туруктаах сылдьыы түөрт түбэлтэтэ тахыста. Итилэри сэргэ икки киһиэхэ төрөппүт эбээһинэһин толорботторун, күлүгэннээһин, арыгылааһын, ыаллар айдаарсыылара, харчы иэс ылан баран төлөөбөт 7 киһи, араас эчэйиилэри ылбыт 7 киһи балыыһаҕа киирбиттэрин, ыаллар нус-хас олохторун уйгуурдааччы дьоннор, гр. Т-тан түөкүттэр албыннаан тураннар 17200 солк. уорбуттарын туһунан сайабылыанньалар киирдилэр.

Итини сэргэ, Октябрьскай аатынан 23 нүөмэрдээх уопсай дьиэ таһыгар турар "Хонда ФИД" массыына түннүгүн биллибэт киһи алдьаппыт, гр. Г. суотабай төлөпүөнүгэр "Госуслуга" сыһыарыытын "алдьаппыттар". Мыҥдаҕаайы бөһүөлэгэр Васильев аатынан уулуссаҕа ититии систиэмэ турбатын биллибэт массыына тоҕо кэтэн баран саспытын туһунан үнсүүлэр киирдилэр.

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Кыайыы 80 сылынан мемориаллар туруохтара

Ил Дархан «Арассыыйа – мин историям» историческай паарҕаҕа Аҕа дойду Улуу сэриитигэр олохторун толук биэрбит Саха сирин 2263 буойунун испиихэгин Москваҕа Кыайыы түмэлигэр тириэрдэргэ анаан туттарда. Аҕа дойду Улуу сэриитин сылларыгар Саха сириттэн 65 тыһыынча кэриигэ биһиги биир дойдулаахтарбыт Ийэ дойдуларын көмүскүү туруммуттарыттан, 38 тыһыынча буойун сэрии толоонугар олохторун толук уурбута. Кэнники сылларга 2200-тэн тахса саха буойунун аата сөргүтүллүбүтэ. Айсен Николаев быйыл «Бастионы Памяти» историческай аахсыйа чэрчитинэн биһиги биир дойдулаахтарбыт чиэһигэр Калужскай, Псковскай уонна Смоленскай уобаластарга мемориаллары туруоруохпут диэн бэлиэтээтэ. Мемориаллары туруоруу тэрилтэлэр, судаарыстыбаннай уонна чаһынай пуондалар үптэрин-харчларын суотугар тэриллэр. Итиэннэ Сталинград дьоруойдарыгар анаммыт мемориал Мамаев курганҥа баар буолуоҕа.

Арктикатааҕы эпос уонна ускуустуба киинэ аһыллыаҕа

Айсен Николаев Г.М.Кривошапко аатынан филармония эпос уонна ускуустуба Арктикатааҕы киинигэр кэнсиэртиир саала арыллыытыгар репертуардара бэлэмин туһунан тэрилтэ генеральнай дириэктэрэ Туйаара Пестрякованы кытта кэпсэттэ. Көрөөччүлэргэ симфоническай оркестр бырагыраматын таһынан духовой оркестр бырагыраамата, камернай ансаамбыл, хор бары бэлэм буолуохтара. Филармония састаабыгар хас да айар кэлэктиип үлэлиир. Олортон саамай улаханнара – «Symphonica Artica» симфоническай оркестр дойду эрэгийиэннэрин филармонияларын истэригэр биир бастыҥ кэлэктиип буолар. Айсен Николаев саҥа кэнсиэртиир саалаҕа биллэр-көстөр улахан музыканнары ыҥыран кытыннараргa эттэ. Ил Дархан Арктикатааҕы эпос уонна ускуустуба киинин Судаарыстыбаннас күүгэр – балаҕан ыйын 27 күүгэр арыйарга сорудахтаабыта.

Дьокуускайга "Үтүө симфонията" ыытыллара күүтүллэр

Ил Дархан федеральнай, эрэгийиэннээҕи министиэристибэлэр, культуура уонна үөрэҕирии тэрилтэлэрэ, холбоһуктара кыттыылаах «Үтүө симфонията» диэн бастакы норуоттар икки ардыларынааҕы музыка бэстибээл-куонкурсун тэрийэр кэмитиэтин мунньаҕын ыытта. Дьокуускайга бэс ыйын 22-30 күннэригэр ыытыллар тэрээһин Уҥук Илин, Азия эдэр талааннаахтарын түмүөҕэ, 1200 киһи кытара былааннанар. Арассыыйа Бэрэсидиэнэ Владимир Путин Дьокуускайга үлэ сырыытын түмүгүнэн Муусука Үрдүкү оскуолатын үөрэнээччилэрин көҕүлээһинин ойоон, кини сорудаҕынан куонкурус ыытыллар. Тэрийэр кэмитиэти Уҥук Илин уонна Арктика сайдыытыгар министирэ Алексей Чекунков уонна Ил Дархан Айсен Николаев салайыахтара. Сүүмэрдиир түһүмэх номнуо саҕаламмыт.

Кулун тутарга "Муус устар" бэстибээл ыччаттары түмүөҕэ

Ил Дархан «Муус Устар» бэстибээл ыччат ортотугар олус биһиранэрин, муниципальнай түһүмэҕэ аанан, түмүктүүр түһүмэх Дьокуускайга кулун тутар 17-22 күннэригэр ыытылларын бэлиэтээтэ. Быйыл тэрээһин Кыайыы 80 сылыгар, Арассыыйаҕа Аҕа дойдуну уонна Саха сиригэр Ийэ дойдуну көмүскээччи сылыгар ананар. Бырагыраама кэнсэн, 23 куонкурустаах уонна былаһааккалардаах 12 тематическай трек буолуоҕа..

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

Улуустааҕы кылаас салайааччыларын күрэҕэ буолла

Улууска — бу күннэргэ. «Сүрэхпин оҕолорго аныыбын» күөн күрэс бастыҥ кылаас салайааччыларын түмтэ.

Марфа ПЕТРОВА

Болот Боотур аатынан Хатылы орто оскуолатыгар үгэскэ кубулуйбут кылаас салайааччыларын улуустааҕы «Сүрэхпин оҕолорго аныыбын» күрэҕэ буолла.

Бу күрэх биһиги улууспутугар 1992 сыллаахтан үрдүк таһымнаахтык тэриллэн ыытыллар. Тэрээһин кылаас салайааччылара идэлэрин таһымын үрдэтэллэригэр, айымньылаах үлэлэрэ сайдарыгар, саҥа саҕахтары арыйалларыгар көмө-тирэх буолар.

Быйылгы куонкуруска барыта 9 учуутал кыттыыны ылла. Ол курдук, Д.П. Коркин аатынан Чурапчытааҕы спорт интэриннээт-оскуолатыттан Лена Терютина, Чакыр орто оскуолатыттан Нина Маркова, Хадаар орто оскуолатыттан Надежда Саак, Сылаҥ орто оскуолатыттан Айыына Говорова, Кытаанах орто оскуолатыттан Паша Собакина, С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыттан Алена Оконешникова, Хатылы орто оскуолатыттан Надежда Кривошапкина, Амма орто оскуолатыттан Андрей Ильин уонна Болтоҥо орто оскуолатыттан Саргылана Христофорова тус сатабылларын көрдөрдүлэр. Бастаан кыттааччылар «Дьоһуннааҕы кэпсэтии" аһаҕас уруоктары ыыттылар. Онтон үөрэх систиэмэтин сайдыытыгар туһуламмыт боппуруостарга эппиэттээтилэр, Улуу Кыайыы 80 сылыгар аналлаах патриотическай хабааннаах маастар-кылаастары тэрийдилэр. Ол быыһыгар эрдэттэн бэлэмнээбит бэйэни билиһиннэрии видеороликтары көрүү буолла. Манна учууталлар айар дьоҕурдара, идэлэрин сөбүлүүллэрэ, оҕолорго сыһыаннара сиһилии сырдатылынна.

Тэрээһин үөрүүлээх аһыллыытыгар сүрүн эспиэр, улуус дьаһалтатын социальнай боппуруостарга отдел салайааччыта Алена Пермякова, улуустааҕы үөрэх салалтатын испииһэ Ираида Винокурова эҥэрдэ тылы эттилэр.

Куонкурус түмүгүнэн мунгутуур кыайыылааҕынан В.С.Яковлев – Далан аатынан Кытаанах орто оскуолатын учуутала Паша Собакина таҕыста. Онтон лауреаттарынан I истиэпэн Н.Д. Субуруускай аатынан Болтоҥо орто оскуолатын учуутала Саргылана Христофорова, II истиэпэн В.С.Соловьев-Болот Боотур аатынан Хатылы орто оскуолатын учуутала Надежда Кривошапкина, III истиэпэн С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын учуутала Алена Оконешникова буоллулар. Бары кыттааччылар анал аттарынан наҕараадаланнылар.

Алена Пермякова, сүрүн эспиэр:

"Дьоһун ыччаттаах норуот инникилээх. Онуоха оҕону иитиигэ оскуола, уһуйаан сүрүн оруолу ылар. Кылаас салайааччыта күннэтэ оскуолаҕа төрөппүттэри солбуйан, оҕолорбутун кэрэҕэ, үтүөҕэ, сырдыкка уһуйар биир саамай тутаах бастыҥ дьоммут буолаллар. Дойду, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн үөрэх эйгэтигэр материальнай-техническай базаны сайыннарыыга болҕомто ууруллар. Ол курдук, араас национальнай бырайыактар олохтоноллор. Оттон биһиги улууспутугар кэнники сылларга «Боотур Уус сыдьааннара" муниципальнай бырагыраама үлэлиир. Бу чэрчитинэн биһиги оҕолорбут сиэргэ-туомҥа, үлэҕэ-үөрэхкэ уонна да атын эйгэҕэ ситиһиилээх буолалларыгар сыал-сорук туруоруллан, үлэ ыытыллар. Маны сүрүннээн кылаас салайааччыларбыт тэрийэллэр. Онон улууспут оҕолорун сүрүн ситиһиилэрэ кылаас салайааччыларын быһаччы көмөтүнэн, кинилэр сүбэ-ама буолалларыттан тутулуктааҕын бэлиэтээн туран, махтанабыт".

Спорт. Чурапчы бөҕөстөрө өрөспүүбүлүкэ Х төгүллээх чөмпүйүөннэрэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Николай Тарскай аатыгар кэҥүл тустууга Саха Өрөспүүбүлүкэтин 68-ыс биирдиилээн уонна хамааннаан бастыыр чөмпүйэнээтэ Чурапчы улууһун кыайыытынан түмүктэннэ.

Сунтаар улууһугар барыта холбоон 18 хамааанда 180 бөҕөнө икки көбүөрүнэн хапсыһыыларын олунньу 22-23 күннэригэр тустуута ыалдьааччылар толору мустан итиэннэ "Саха" НКИХ-тар астына-дуоһуйа көрдубут. Чөмпүйэнээт РФ уонна ДНР Дьоруойа Дмитрий Егоров-Сунтаар төрөөбүтэ 50 сылыгар ананна.

Саха сирин сүүмэрдэммит хамаандатын бөҕөстөрө бэйэлэрин түһэн биэрбэтилэр, туйгун туруктарыгар сылдьалларын көрдөрдүлэр. Бастакы миэстэ иһин хапсыһыыларга күөн көрүстүлэр. Күүстээхтэр хаһан баҕарар болҕомтонон туһаналлар. Сунтаар уонна Мэҥэ Хаҥалас бөҕөстөрө ордук бэлэмнээхтэрин көрдөрдүлэр диэн бэлиэтиирбит хайаан даҕаны наада. Оттон Чурапчы – бу успуорт туоната! Аҕа баһылыкпыт Степан Саргыдаев бэйэтинэн тиийэн "ыалдьа" олордоҕуна кыайтарарбыт хайдах даҕаны сатаммат!

Чурапчы улууһугар СӨ ситэриилээх былааһын отчуота саҕаланна

Отчуот. Өрөспүүбүлүкэбит салалтатын үлэһиттэрэ улуус олохтоохторугар 2024 сылга ыытыллыбыт үлэни-хамнаһы билиһиннэрэллэр

Чурапчы улууһугар СӨ ситэриилээх былааһа, олунньу 26-да күнэригэр, үс хайыһаннан аралдаан отчуоттуур. Бөлөҕү СӨ Бырабыталыстыбатын баҕосадаатэлин I-ны солбуйаччы Дьулустан Борисов салайар.

ОДЬУЛУУК НЭҺИЛИЭГЭР

Одьулуукка СӨ Бырабыталыстыбатын отчуотун барыта 60-са киһи иһитта, үлэни сөптөөҕүнэн сыаналаатылар.

Бастакы бөлөҕү СӨ Тыа хаһаайыстыбатын уонна ветеринарыйа бэлиитикэтин министиристиригэ солбуйаччы Сахаяна Павлова салайда. Дакылаакка нэһиилэх олоҕор сыһыаннаах былырыммыны туруорсуулары чорботон кэпсээбитин олохтоохтор сэргии иһитиннилэр.

Олохтоохторгон сүрүннээн тыа хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаах ыйытыылар хоруйдилэр. Ол курдук, сүөһү төбөтүгэр бэриллэр уонна үүт харчытын, уунан хаачыйыы, үрэҕи толоруу, ИЖС бырагыраамматын ыйыттылар. Маны таһынан үөрэхтээх туттарсыы, бойдаҕ сылдьар ыттар, кэлиэ омуктарга хонтуруол туһунан сурастылар.

Павел Константинов суолта тиэхэньикэлэр түгэнэри кэтэн сүөһү, сылгы эчэйэрин, ону буруйдаахтар толуйуохтаахтарын этта. Өрөспүүбүлүкэҕэ бопуруоһуҥар экспериментальнай үлэни ыытарга диэн этии киллэрдэ.

Иван Парфенов ИЖС бырагыраммата урут олус үчүгэйдик үлэлээн, элбэх эдэр ыччат биригин дьиэлэнэн-уоттаан олороллорун бэлиэтээтэ уонна бу бырагыраамаҥы саҥардан, уларытан киллэриллэригэр эттэ.

Нэһиилэх баһылыга Людмила Ефремова Саһан Боло 120 сылынан Е. Ярославскай аатынан музейга паамятынньыгы туруорууга, хиникэ таһаарыстыгар ейөбүл буолалларыгар ыытарда. Бөтүүттаттан саҕалаан сохуруу кэһилиэктэргэ баран суол оҥоһуутун, Үрэх Күөрэҥэ хочуолунай тутуутун туруоруста.

Отчуоттуур бөлөх Одьулуун эбийиэктэриттэр сылдьан, көрдө-иһитта. Сахаяна Павлова нэһиилэх аҕам саастаахтарыгар Аграфена Павловна Дьячковскаяҕа уонна Николай Алексеевич Собакиҥҥа Улуу Кыайыы 80 сылынан үбүлүөйдээх мэтээли туттарда.

ХОЛТОҺО НЭҺИЛИЭГЭР

Холтоҕоҕо отчуоту 100-тан таҕыс киһи иһитта, үлэни сөптөөҕүнэн сыаналаатылар.

Отчуот үөрүүлээх аһыллыытыгар Сахаяна Павлова бальыһаҕа анаммыт саҥа массыына күлүүһүн туттарда.

Нэһиилэхтэн сүрүннээн тыа хаһаайыстыбатыгар, кадыгыттан хаачыллыы, цифровизация, социальнай көмөлөр, хамнас туһунан ыйытта.

Оскуола директэрэ Егор Адамов дэриэбинэҕэ дуоҕалаах сиигэн, ыһаллалары үөскэтэллэрин, ону бөҕөргөтөргө кэмэ наадатын эттэ. Оскуолаларга агро кылаастары тэрийии туһунан ыйытта.

Кулуун директэрэ Кирилл Пестерев саҥа кулуубу уонна үһүйааны туруоруста.

Лира Винокурова тыа хаһаайыстыбатын престижын үрдэтэргэ уолдьаспытын, сүөһү хөрөөччү пенсиэҥэ тахсар ИПК-ны үрдэтэргэ, эдэр ыччаты тардар сыалтан бырагыраммалары үлэлэтэргэ диэн этиилэри киллэрдэ.

Антонина Собакина Аксения Посельская үбүлүөйдээх сылынан саҥа Ойо ускуустуба оскуолатын туруоруста.

Нэһиилэх ыгык кырдьаҕаһа Семен Сергеев 20 сыл үлэлээбит ыанньыксыты пенсиэҥэ таһаарар гына сокуон ылыллыҥар үлэлэһиллэригэр эттэ.

Дириҥнээҕи балыһаттан Олеся Иванова былырыын саҥа бальыһа дьиэтэ үлэҕэ киирэн, быйыл саҥа массыыналанан, олохтоохтор аҕаттарыттан махтанна. Санатан эттэхпэ, бу бальыһаҕа Хадаар, Хайахсыт, Чакыр нэһиилэктэрэ эмиэ кирдэруналлар, анаалыс туттараллар.

Отчуот кэнниттэн үлэлиир бөлөх үһүйааны, спорт саалатын көрдө-иһитте, ону таһыгар дьону хытта бигирдилэрэ көрүстэ.

Елена Макаринская

БАХСЫ НЭҺИЛИЭГЭР

СӨ экономикаҕа министиристиригэр солбуйаччы Иван Елисеев салайар иккис бөлөҕө отчуоту Бахсы нэһиилэгиттэн саҕалаата.

Ситэриилээх былаас 2024 сылларын үлэтэ олохтоохторго видеоролигынан көрдөрүлүннэ. Иван Елизарович өрөспүүбүлүкэҕэ ыытыллыбыт үлэ сүрүн өрүттэригэр тохтоон сырдатта, ону тэҥэ Бахсы нэһиилэгэр былырыын киирбит бопуруостары ырытта.

Бу нэһиилэккэ олохтоохтор сыл ахсын сүрүн бопуруоһунан Чыаппара-Бахсы суолун өрөмүөнүн туруоралларын. «Мин эдэр сылыттахпына, мин ыкыс мунньахтарга нэһиилэктэт аҕам саастаахтара суолбут өрөмүөнүн туруорсаллара. Суол – сайдыыбыт кэскилэ буоллаҕа. Билигин баҕыгы бэйэбит ыыппытынан субуотуннуктары торийан суолбутун кэрэн-истэн олоробут. Өрөмүөннэ элбэх үп эрэйиллэрин өйдүүбүт, ыллыг да судургутук быһаарыллыбат дьыала. Онон сыл ахсын ыыталаан, иккилии-үстүү бизнэстэни онгоруута үбүлэһиннин көрөргүтүгэр хардаһабыт», - диэн Бахсы нэһиилэгин олохтоохо Семен Местников эттэ.

Маны сэргэ хат дьаҥталлары улуус хаанынгар төрөтөрү, уматыкка сыана үрдэтэбитинэн, туһаанналаах көмөлөр көрүллэллэригэр туруорустулар. Арина Гоголева оскуола иннигэр турар трансформатор саахалланар кутталламмытын, бу боппуруоһу быһааралларын кердэстэ. ОДьКХ ГУТ көрүүтүгэр баар хочуолунайы төрдүс оҥоҥо алдьаммытын, тымныыларга хыамтата хоммэйбэтин эттилэр.

Итини таҥа байыаннай дьайыы, дорообуйа хаҥыстабыла, социальнай көмөлөр, ойуур баһаара туруутун, өртөөһүн туһунан боппуруостары биэрдилэр.

Үүс ыйытык тыа хаһаайыстыбатын хайысхатыгар киирдэ. Ол курдук сайылыктары тутуу, үүт сыанатын үрдэтии, сылгы төбөтүгэр көрүллэр кэмэ туһунан сурастылар.

Мунньахха уолсайа 59 киһи хыттыыны ылла. Нэһиилэгиньэ отчуоту истэн баран, үлэни-хамнаһы сөптөөҕүнэн сыаналаата.

АЛАҔАР НЭҺИЛИЭГЭР

Алаҕар нэһиилэгин олохтоохторо сүрүк дакылаат кэнниттэн ыйытыылар уонна этиилэр тэҥкинэн хоруйдилэр. Бастатан туран, олохтоохтор Дьокуускай – Чурапчы хайысханан сылдьар маршрутнай автобус "Чаачыгый" таһыгар тохтобул оҥорорун туруорустулар. Оскуолаҕа 20 сыл устата өрөмүөн ыытыллыбатаҕын тоҕоҕолоон турак, улахан өрөмүөн үлэтэ эрэйиллэрин эттилэр. Саҥа баһаарынай чаас дьиэтин тутууну, спорт саала өрөмүөнүн туоһуластылар. Скважинаҕа туһаайыллыбыт үлэни, кийи ытитии системэтигэр холбоноро көрүллэр көмөлөр, уматык сыанатын хонтуруоллаабын, өртөөһүн боппуруоһун туһунан ыйытыылар хоруйдилэр.

Маны тэҥэ олохтоохтор биирдэ тыык боппуруоһунан суол өрөмүөнүн туруордулар. Анна Попова 1972 сылларахха тутуллубут уһуйаннаҕа эргэрбитин, саҥа уһуйаан бырайыага оҥоһуллар сылдьарын этэн туран, бу үлэни түргэтэтэргэ кордэстэ.

Тыа хаһаайыстыбатыгар сүөһү төбөтүгэр көрүүлэр кэмэ, сылгыны чиптээһин, сылгылаах чаанньай дьонго кэмэ көрүллүүтүн сурастылар.

Отчуоккa 75 киһи сырытта. Мунньах түмүгүнэн нэһиилэннэҥ СӨ Бырабыталыстыбатын үлэтин сөптөөҕүнэн сыаналаата.

Людмила Горохова.

МУТУДАЙ НЭҺИЛИЭГЭР

Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбаннай былааһын ситэриилээх уорганнарын 2024 сылларыы үлэлэрин отчуоттуур үһүс бөлөх Мутудай нэһиилэгиттэн саҕаланна. Мунньахха 86 киһи сырытта.

Отчуоттуур бөлөх салайаччытынан СӨ тыраанспаарта уонна суол хаһаайыстыбатыгар министиркин солбуйаччы Семен Коркин буолла. Киниэхэ сэргэ СӨ үлэҕэ уонна социальнай сайдыыҥа министиркин солбуйаччы Иннокентий Коротких, СӨ туруугар министиркин солбуйаччы Александр Баланов, СӨ нэһиилэккэ дьаныктаах буолуутугар судаарыстыбаннай комитиэт бэрэссэдэтэлин солбуйаччы Георгий Борисов, СӨ доруобуйа харыстабылын министиэристибэтин иҥиэҥи ресурснай кинин Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбаннай казеннай тэриллэтин дириэктэрэ Альберт Жирков, СӨ дьиэ-уот хомуналыынай хаһаайыстыбата судаарыстыбаннай унитарнай тэриллэ оҥорон таҥаҕар тиэхэньичэскэй салаа отделын начаалынньыга Федот Дьыдырысов кыттыыны ылыллар.

СӨ Бырабыталыстыбатын нинигэр мутудайдар номнуо 25-с сылларын ОДьКХ ГУТ көрүүтүгэр баар хочуолуунайы сайдарга туруорсаллар. Онуоха баһылык Николай Аммосов хочуолунай тутуутун түргэтэтэргэ диэн кс хоһоонноох иккэн суругу СӨ Бырабыталыстыбатын бэрэссэдэтэлин 1-кы солбуйаччы Дьулустан Борисовка анаан күн сарсын туттарарын туһунан ыйытыннэрдэ. Отчуот кэнниттэн хочуолунай уопсай туругун Бырабыталыстыба отчуоттуур бөлөҕөр эссе тэгил көрдөрдө.

Маны таһынан олохтоохтору, ханна да буоларын хурдук, тыа сиригэр эдэр ыччаты олохсутуу кыһыҥаа долгутар. Ыччат дьон нэһиилэктэк кинин сиргэ кэһиллэрэ баар суол. Маны тохтоторго ханнык суолу тобулуохха сөбүгэр сөпкөаларын эттилэр.

Нэһиилэннэҥэттэн олус элбэх ыйытыы киирдэ. Онуоха тыа хаһаайыстыбатыгар итиэннэ уерах саҕаатыттан испэсэлистэр суохтара улаханнык этохтаата. Гаабы хиллэриигэ, "Абалаах" санаторийы чалыгар түһэрикка, сылаканы хонтуруоллаабынна, саҥа уһуйааны тутуута, ууту туттарыы ирдэбиллэрин судургутуута, нэһиилэккэ баһаарынай чаабы тэрийии, олохтоох буддьуету үрдэтии, тэйис дьиэлэр тутуллуулларын хонтуруолга ылыы о.д.а.

Нэһиилэннэҥ ыйыпыт боппуруостарыгар тоҕо дааҥны ситэтэ суох хоруйу ылбыттарын урдунэн, СӨ Бырабыталыстыбатын үлэтин 100 бырыһыан сөптөөҕүнэн сыаналаатылар.

ТӨЛӨЙ НЭҺИЛИЭГЭР

Төлөйгө бу сырыыга отчуоту иста 58 киһи кэлэ, былырыыҥыттан икки хиһинэн эбиллибит.

Отчуот кэннинэ, "Улуу кыайыы 80 сылыгар" аналлаах үбүлүөйүнэй мэтээли тиллэ бэтэрээннэргэр, быйыл сэтиннэн 24 күнүгэр 100 саастаах туолуохтаах Варвара Петровна Захарова аймахтарыгар туттардылар, итиэннэ СӨ тыатын хаһаайыстыбатын министиринин Махтал суруктарынан урбаанньыт Дария Лотанова уонна Мотрена Смирникова наҕараадаланнылар. Семен Николаевич дакылаатын кэннэттэн нэһиилэк олохтоохторо араас кыһалҕалаах боппуруостарын биэрдилэр, тус саналарын, этиилэрин киллэрдилэр. Ол курдук, оскуола хапытаалынай өрөмүөнүн түргэтэтиигэ, учуобунньуктары ылыыга эбии ул хөрүлүүтэ, оттук уонна уот сыаналара хонтуруолланыытыгар, спорт саала тутуллуутун, хочуолунай оҥоҥун хайаан дааҥы уларытарга, Төлөй, Мутудай нэһиилэктэригэр гаас ситимэ тардыллыытын, дьаһалта үлэһиттэрин кэмкаһын үрдэтиигэ, онуоһу атыылаһан иитиигэ эбии кэмэ көрүллүүтүгэр, элбэх оҥолоохторго көрүллэр кэмэ, иккиэ ыалга иттии киириитин туһунан о.д.а. туһааннаах ыйытыылары биэрдилэр.

Маннык сүрүн кыһалҕалаах боппуруостарынан оскуола хапытаалынай өрөмүөнэ, бэдэрэлиэй тыраассаттан суолу асфаальтаабын буоллар. Хочуолунай оҥоҥун хайаан дааҥы уларытарга иттиэкэ эрдэ таһыллан умайбыт чохо перерасчету хат аҕаан биэриллэригэр этии киллэрдилэр, сыана аһары үрдээн тэрүүчэйгэ иттиэнэ хоҥунаалынай төлөбүрэ мунчаардарын эттилэр.

Отчуоту истэн бараннар, Семен Коркин Төлөй нэһиилэгэр иккиэн сылларга спорт хайысхатыгар тиийэ кэмэтин, ону таһынан министиэристибэттэк кэлбит Федот Дьыдырысов иттии системэтин бырайыагар кэмэлэһан, биригин Төлөй 98 бырыһыан иттиигэ холбонон олороруҥар махтанан тураннар, олохтоохтор өрөспүүбүлүкэ үрдүку салалтатын аастыт сылларыы үлэтин сөптөөҕүнэн сыаналаатылар.

Сэмэн Жондринский.

Сана олох.рф
Олунньу 28 күнэ 2025 сыл, бээтинсэ. № 8 (11987)

Норуодунай суруйааччы - Тумарча

Бэлиэ дата. Василий Егоров – Тумарча быйыл олунньу 19 күнүгэр 90 сааһын туолла.

Анна АРЖАКОВА

Төрөөбүт Сахабыт сир баайынан, ураты айылҕатынан, үлэлиир-хамсыыр, айар-тутар дьоннорунан, үүнэр-сайдар ыччаттарынан, билиҥҥи сайдыылаах олохпутун түстэбит ытык-мааны кырдьаҕастарынан баай дойду.

Биир оннук киһинэн, ол эбэтэр биһиги киэн туттар баайбытынан буолар – биир дойдулаахпыт, Саха норуодунай суруйааччыта, Саха Өрөспүүбүлүкэтин культууратын үтүөлээх үлэһитэ, Өрөспүүбүлүкэ онгорон таһаарар эйгэтигэр уонна А.Е.Кулаковскай-Өксөкүлэх Өлөксөй аатынан судаарыстыбаннай бириэмийэлэр лауреаттара, Чурапчы улууһун, Одьулуун нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Василий Назарович Егоров – Тумарча.

Василий Назарович эрдэтээҥҥи сурукка-бичиккэ төрөөбүт күнэ-дыыла 1936 сыл олунньу 13 күнэ диэн суруллара. Кини миэтэрэпкэтэ уокка быылдьанан хаалан Чурапчыттан уонна Өрөспүүбүлүкэтээҕи архыыптан кыайан булбатах. Кэлин бииргэ төрөөбүт улахан убайын күннүгүттэн былыргы алпаабытынан суруллубут: «1935 сыллаахха олунньу 19 күнүгэр төрөөтө Манчаары Дьөгүөрэп. Уол оҕо»; «1936 сыллаахха ыам ыйыгар хаамта» диэн бэлиэтээһиннэри көрөн, дьиҥнэр билээри эккирэтиһэн барбыт уонна мировой суут кэстүбүт документуоннарга, тыыннаах туохуга (абаҕам Алексей Романович Аржаков) олоҕуран, уураах таһаарбытыгар саҥа пааспар ылан, күнэ-дыыла уларыйбыта. Онон ытык-мааны киһибит быйыл олунньу 19 күнүгэр 90 сааһын томторуу туолла.

Василий Назарович Егоров Чурапчы оройуонун Дьабыыл нэһилиэгэр колхуостаах кэргэнигэр төрөөбүтэ. Ийэтэ Өлөөнө, аҕата Наһаар Одьулуун төрүт уус олохтоохторо, Наһаардар диэн ытыктабыллаахтык аттанар ыаллара этэ. Оччотооҕу кэмнэ аҕата сотору-сотору куораттыыр уонна нэһилиэгин дьонугар наадалаах табаары таһааран атыылыыр үгэстээх буолан, аҕатын Атыыһыт Наһаар, Куорат Наһаара диэн аатталлар эбит. Кини бастакы кэргэниттэн икки уоллаах. Эрдэттэн олох, үөрэх сайдыыта буоларын сэрэйэн, Дьөгүөр диэн уолун соҕуруу куораккка үрдүк үөрэххэ, Баһылайы Дьокуускайга тыа хаһаайыстыбатын техникумугар үөрэттэрэн, нэһилиэккэ бастакынан үөрэхтээх дьон онгортообут. Иккис кэргэнэ Өлөөнө сүрдээх асчыт, барыны бары сатыыр, элбэх кэпсээннээх саха биир далбар хотуна эбит. Наһаартан түөрт оҕоломмут: Оппуоннуу-Кууча, Баһылай-Манчаары, Наһаарка-кырачаан уонна саамай кырааса-ра Таня кыыс.

Василий 1944 с., аҥыс сааһын лаппа аанан баран, оскуолаҕа үөрэнэ киирэр. Бастакы учуутала Анна Степановна Оконешникова, оскуола сэбиэдиссэйэ Семен Степанович Романов. Орто сүүнэх кылаастарга Дьокуускайга 2 №-дээх оскуола интэринээтигэр олорон үөрэнэр, онус кылааһы Чурапчыыга тахсан бүтэрэр. Ытык иэһин толорон сэбиэскэй армияҕа сулууспалаан кэлээт, СГУ инженернэй-техническэй факультетыгар үөрэнэн геолог идэтин ылбыта. Өймөкөөҥнүгэ Үөһээ Индигирдээҕи геолого-разведочнай экспедицияҕа сылдьан геолог эриирдээх-мускуурдаах олоҕун-дьаһаҕын барытын аспыта. Геология систиэмэтигэр сүүрбэ биэс сыл үлэлээбитэ, онтон сүүрбэччэ сыл аҥардас геологынан, түөрт сыл начальнигынан.

Василий Назарович Саха сирин киэҥ тайҕатынан, күүчүмэҕэй суоллаах-иистээх үрдүк хайаларын быыстарынан геологтыы сылдьан арааас дьикти, уустук да түгэннэргэ туох көрбүтүн-истибитин умнубаттык өйдөөн, биир үтүө кэмкэ кэпсээн суруйан холонон көрбүтэ. Онтукатын «Соһуччу» диэн аатаан 1976 сыллаахха «Кыым» хаһыакка бэчээттэппитэ. Эдэр суруйааччылар өрөспүүбүлүкэтээҕи сүбэ мунньахтара буолбутугар, Амма Аччыгыйа бэйэтинэн кини кэпсээнигэр кылгас ырытыы оҥорон, эдэр киһини «литератураҕа сыстан үлэлиэ эбиккин» диэн алҕаабыта. Онтон 1982 сыллаахха «Кырыыстаах таас» диэн бастакы сэһэнэ бэчээттэнэн тахсан, В.Н.Егоров Саха сиригэр промышленность сайдыытын, баайдаах саҥа сирдэри арыйыы, геолог ыарахан үлэтин тиэмэлэрин биир бастакынан сырдатан ааҕааччыга биллибитэ.

Тэрээһин түгэниттэн. ДЬААРТЫСКА ААТТАР ТУС АРХЫЫБЫТТАН ЫЛЫЫННА.

1984 сыллаахха «Хотугу Сулус» сурунаал проза отделыгар, Далан ыҥырыытынан, литературнай эрэдээктэринэн үлэлээ киирбитэ. Даланныын эн-мин дэһэн 7 сыл бииргэ үлэлээбиттэрэ. Салгыы автобиографическай чахчыларга олоҕурбут, сиртэн хостоноор баайы-дуолу көрдөөччүлэр эрэйдээх, уустук үлэлэрин көрдөрөр «Өрүһүнүү», бу романы салгыыр «Олох ситимэ» уус-уран айымныылар суруллан бэчээккэ тахсыбыттара.

Дойдуга уларыйыылар буоланнар, 1991 сыллаахха Чурапчыга көһөн, Хахыйах учаастагар «Кулаада» баанынай хаһаайыстыба чилиэнэ буолбута. Суруйааччы тыаҕа олорор кэмигэр эти-үүтү дэлэтиигэ үрдүк көрдөрүүлэрин иһин 1993 сыллаахха Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреатын үрдүк аатын ылар чиэскэ тиксибитэ.

Тумарча үйэлэр алтыһыларыгар олох-дьаһах уларыйыытын, олохсуйбут өй-санаа, сиэр-майгы кэһиллиитин, тыа сирин кыһалҕатын, сайдыытын, ону тэҥэ саха норуотун политическай, национальнай боппуруостарыгар туһуламмыт элбэх ахсааннаах публицистическай суруйуулары, «Уодаһын», «Таптал уонна мөккүөр», «Дьылҕа ыйааҕа» уо.д.а. айымныылары суруйбута. 2005 сыллаахха Саха сирин суруйааччыларын Сойууһун уопсай мунньаҕар оҥорбут «Суруйааччы, уопсастыба олоҕо уонна тыа сирэ» дакылаата бэчээккэ тахсан, киэҥ сэҥээриини ылбыта. 2007 сыллаахха тахсыбыт, Саха өрөспүүбүлүкэтин бастакы Президенэ М.Е.Николаев судаарыстыбаннай деятельноһын туһунан, кини Арассыыйаҕа биллэр политик буолбутун кэрэһэлээн көрдөрөр «Биһиги Аар Дархаммыт» диэн бедөҥ политическай романы суруйбутунан киһи эрэ киэн туттар!

Норуот номоҕор, үһүйээнигэр киирбит өбүгэтин Тумарча аатын ылынан, биир дойдулаахпыт, төрөөбүт түөлбэтин кытта ситимин быспакка кэллэ. Быыс-арыт булла эрэ, нэһилиэк үөрүүлээх тэрээһиннэригэр кыттар, ону тэҥэ бэйэтин өрөгөйдөөх үбүлүөйдэрин нэһилиэк дьонун-сэргэтин, ыччатын ортотугар ыытан кэллэ. Суруйааччы, «Өбүгэ тыына» диэн икки кинигэлээх романын, төрөөбүт дойдутун дьонун-сэргэтин былыргы олоҕуттан саҕалаан сэбиэскэй кэмнэри хабан биллиҥҥи олохха тиийэ суруйбутунан, үтүө-мааны үлэһит дьоннорбут аатталара, үтүө мөссүөннэрэ, түөлбэбит алаастара, үрэхтэрэ, баһыналара сурукка киирэн үйэтиллибитинэн, ытык-мааны киһибитигэр махталбыт мунура суох. Бу уус-уран айымныынан Одьулуун нэһилиэгин историята сырдатыллар.

Тумарча, саас ыллар даҕаны, суруйар-айар үлэтэ мөлтүү-ахсыы илик. Ол курдук, бүгүҥҥү ыччаты промышленноска сыһыарыыны көҥүлүүр баҕалаах, орто уонна улахан саастаах оҕолорго анаан «Кыһыл көмүс кистэлэҥэ», Саха сиригэр бастакы кимберлитовай трубканы булбут Лариса Попутаева туһунан «Алмаас кистэлэҥэ», норуоднай суруйааччы, доҕоро Василий Семенович Яковлев-Далаҥҥа анаабыт «Даланныын бииргэ»диэн кинигэлэрэ бэчээттэнэн тахсыбыта. 2022 сыллаахха саха хас да көлүөнэ геологтарын таһаарыылаах үлэлэрин көрдөрөр «Саха геолога» роман бэчээттэнэн тахсыбыта.

Айылҕаттан мыҥдыр, көнө, ыраас дууһалаах, төрөөбүт норуотун олоҕо-дьаһаҕа, духуобунаһа сайдарыгар ис сүрэҕиттэн кыһанар, дьулуһар биллиилээх прозаик, публицист-суруйааччы туһунан филологическай наука доктора Д.Е.Васильева, норуодунай суруйааччы С.А.Попов-Сэмэн Тумат, суруйааччы П.П.Федоров-Сомоҕо, сурналыыстар В.Луковцев, Т.Маркова бэчээт эйгэтигэр элбэхтик сырдаппыттара. Философскай наука кандидата, СӨ сурналыыстарын сойууһун чилиэнэ Е.Г.Винокуров «Тумарча – Геолог. Суруйааччы. Уопсастыбанныык» диэн аатталаах дьоһун кинигэҕэ олоҕо уонна айар үлэтэ суруллубута.

Василий Назарович Егоров-Тумарчаҕа «Саха норуодунай суруйааччыта» диэн аат 2021 сыл саҥатыгар Ил Дархан ыйааҕынан иҥэриллибитэ. Маннык үрдүк аат иҥэриллиитигэр туруорсубут, ылыннарыылаах тылын иһитиннэрбит киһинэн нэһилиэкпит баһылыга Людмила Васильевна Ефремова уонна уопсастыбаннас буолар. Бу дьоһун ааты ылбытынан нэһилиэк дьоно-сэргэтэ өрө көтөҕүллэн, киэн туттан туран бэлиэтээбиппит уонна сыллата кини олоҕун, айар үлэтин сырдатар араас хабааннаах үлэ ыытыллар. Ол курдук, библиотекарь Григорьева Т.Г. тэрээһининэн, Аржакова А.Р. ааҕыытыгар «Одьулуннар» аудиокинигэ ааҕааччы киэҥ сэҥээриитин ылбыта. Орто оскуола анал былаанна киллэрэн (саха тылын учуутала Неустроева А.Н., библиотекарь Абрамова А.Г.) сыллата «Киэн тутун, эн биир дойдулааххынан» диэн аатталаах Тумарча айымныыларын дорҕоонноохтук ааҕыы; айымныыларынан уруһуй куонкуруһа; «Төрүччү», «Тумарча олоҕо, айар үлэтэ»,«Нэһилиэк киэн туттар дьоно», «Геология» секцияларынан научнай-практическай конференция; «Тумарчалыын биир күн» төгүрүк остуол, квест-оонньуу; айымныыларынан инсценировка тэрээһиннэрэ ыытыллаллар. 2023 сылтан Тумарча убайа, колхуос, сопхуос туруу үлэһитэ, бастыҥ механизатора Афанасий Назарович Егоров төрөппүт оҕолоро география, саха тыла уонна литература предметигэр дьоҕурдаах, ситиһиилээх выпускниккэ анал стипендия олохтообуттара. Быйыл «Тумарча эркинэ» диэн саҥа стендэ оҥоһуллубута.

Быйылгы үбүлүөйдээх сылынан модельнай библиотекаҕа (сэбиэдиссэй Куличкина С.А.) олохтоох дьаһалта үбүлээһининэн норуодунай суруйааччы олоҕун-сырдатар, айымныыларын билиһиннэрэр сыаллаах стендэ аһыллыыта буолбута. Манна суруйааччы үөлэннэхтэрэ, библиотека бастайаннай ааҕааччылара, ытык-мааны кырдьаҕастарбыт Федотов Н.А., Старостин А.М., Старостина А.В., Максимов П.П. кыттыыны ылбыттара. Аны сайын бөһүөлэк биир бастакы дьиэтигэр, Дьөгүөрэптэр улахан дьиэ кэргэн олорбут тиэргэннэригэр литературнай музей аһыллыыта былааннанар.

Убаастабыллаах Василий Назарович! Үбүлүөйдээх дьоһун саастынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит. Ытык киһибитигэр баҕарабыт саха алмааһыныы кытаанах доруобуйаны, үтүө санааҥ үрэллибэтин, ыра санааҥ ыһыллыбатын, өссө да толкуйун тобуллан, талаанын тахсан ураҕас тиийбэт уруйдан, дьоһун-мааны сурахтан!

Хас биирдии бырайыак туспа тыыннаах

Тэрилтэ түбүгэ. Чурапчы улууһун ресурснай киинэ ыытар үлэтин-хамнаһын туһунан сырдатабыт

Людмила ГОРОХОВА

2020 сыллааххаа улуус баһылыга Андрей Ноговицын көҕүлэһиниттэн, улууспутугар тыа хаһаайыстыбата сайдыытыгар үлэлэһэр агентство тэриллибитэ.

Манна тыа хаһаайыстыбатыгар көрүүлэр субсидияларга, граннарга кыттарга туһуламмыт үлэ-хамнас тэриллэн далааһыннаахтык ыытыллыбыта. Салгыы кэнээн, саҥа тэриллибит урбаанньыттарга үлэлэригэр-хамнастарыгар, социальнай хантыраак ыларга көмө үлэтэ саҕаламмыта. 2022 сыллааххаа Степан Саргыдаев уопсастыбаннай хамсааһыннары ейөөн, граннарга кыттарга көмө үлэтин тэрийэр. Бу хайысхаҕа уопуттаах Саргылана Старостинаны олохтоох көҕүлэһини сайыннарар агентствоҕа дириэктэри солбуйааччынан, Ольга Кардашевскаяны бырайыактыыр үлэ консультанынан үлэҕэ ыыгыраллар. Салгыы агентство иһинэн бырайыактар олохтоох киирэллэригэр үлэлэһэр ресурснай киин аһыллар. Манна Саргыланаалаах, Ольга эбии уопсастыбаннай ноҕуруускаа сүгэн, күн бүгүн үлэ үөһүгэр сылдьаллар. Хаһыаппыт бүгүнгү нүөмэригэр Саргылана Дмитриевнаны кытта сэһэргэһиибитин таһаарабыт.

●●● Саргылана Дмитриевна, үгүө күүнэн! Ресурснай киин үлэтин-хамнаһын туһунан аҕааччыларбытыгар сырдата түс эрэ.

●●● Биһиги ресурснай киммит агентство иһинэн тэриллибит НКО, ол эбэтэр кэмиэрсийэтэ суох тэрилтэ, буолар. Үлэбитин саҕалыырбытыгар сылга улуус үрдүнэн граннга кыттарга 20-30-са эрэ сайаапка барар эбит этэ. Билигин биир сылга 90-тан тахса сайаапканы ыытары ситистибит. Ол эбэтэр, дьоммут граннга кыттарга интэриэстэрэ үрдээн, сөптөөх ыйыыны-кэрдиини ылан, бырайыагы суруйарга, сайаапканы толороргo үөрэннилэр. Ресурснай киммит арыллыан иннинэ улууспут сылга граннартан 6 мөл. сууманы ыла сылдьыбыт буоллаҕына, билигин икки төгүл үрдэтэн, 12 мөлүйүөн суумаҕа таҕыстыбыт.

●●● Грант диэн тугуй?

●●● Грант диэн уопсастыбаҕа, тулалыыр дьоҥҥо туһалаах дьыаланы саҕалыырга, эбэтэр салгыырга көрүллэр харчынан көмө, ейөбүл буолар. Күн бүгүн, сүрүннээн, дойдубутугар үс улахан грант көрүнэ баар. Бастакынан, Дойду бэрэсидьиэнин грана, боростуойдук "Путинскай" диэн аатталлыбыт. Иккиһиэн, культуура, искусство уонна айар (креативнай) эйгэ бырайыактарын ейүүр бэрэсидьиэн грана. Үсүһүнэн, өрөспүүбүлүкэбит Ил Дарханын грана буолар. Маны таһынан "Тимченко" пуондата диэн оҕолор бырайыактарын олохтоох киллэрэр, "Потанин" пуондата диэн спорт, түмэл хайысхатыгар бырайыактары ейүүр уонна «Алмаззэргиэнбаан» саҥа тэриллэн үлэни ыыта сылдьар НКО-лары ейүүр чаапынай уонна корпоративнай граннар бааллар.

Культуура, искусство уонна айар (креативнай) эйгэ бырайыактарын ейүүр бэрэсидьиэн граныгар оскуолалар, уһуйааннар, кулууптар, урбаанньыттар, НКО-лар кыттыахтарын сөп. Тэрилтэлэр кыттар граннара бу биир эрэ баар. Биир сайаапканы ыыталлар. Оттон Дойду бэрэсидьиэнин уонна Ил Дархан граннаргар НКО-лар эрэ кытталлар. Биир НКО биэс хайысхаҕа сайаапка ыытыан сөп. Кыайылааҕа биир буолар.

Культуура эйгэтин грана олунньуга сайаапкалары хомуйан сабыллыбыта, түмүктэрэ бэс ыйыгар биллэр. Дойду бэрэсидьиэнин грана сылга иккитэ ыытыллар, кулун тутарга уонна балаҕан ыйыгар. Ил Дархан грана күһүн ыытыллар.

●●● Грант ейөбүлүн ыларга бырайыак хайдах буолуохтааҕый?

●●● Грант биэрээччи ирдэбилигэр эппиэттиэххэ наада. Биир куонкуруска 30-50 эксперт баар буолар. Барыта атынатын эрэгийиэҥҥэ олорор дьон. Бырайыак актуальнай, сонун, билиҥҥи кэмҥэ эппиэттиир буолуохтаах. Холобур, биһиэхэ дроннары көтүтүү саҥа сүүрээн эбит буоллаҕына, соҕуруу оннук буолбатах. Кинилэр өссө саҥаны, интэриэһинэйи көрүөхтэрин-истиэхтэрин баҕараллар. Онон ейбүт-санаабыт таһымы үрдээн, сайдыахпытын наада. Билигин оҕолорбут олус үчүгэй бырайыактары толкуйдаан «Инникигэ хардыы» аҕыыларга кыттан миэстэлэһэллэр. Бу оҕолор граннарга кыттан, үлэлэрин олохтоох киллэрэр кыахтаахтар.

Өрөспүүбүлүкэтээҕи Ил Дархан грана бэйэбит тыыммытыгар чугас. Манна биллиилээх дьоммут үбүлүөйдээх дааталарын бэлиэтиигэ туһуламмыт бырайыактар ейөбүлү ылыахтарын сөп. Патриотическай, спортивнай бырайыактар олус элбэхтэр. Онон бу хайысхаҕа бырайыак суруйар буоллаххытына, саҥа сүүрээни киллэрэргит тоҕоостоох.

Олохтоох көҕүлэһини сайыннарар агентство кэлэктиибэ.

Грант ыларга элбэхтэ үөрэниэххэ, сүбэлэтиэххэ, бырайыагы сайыннаран иһиэххэ наада. Биһиги киин араас хабааннаах үөрэтээ семинардары, марафоннары ыытабыт. Билигин «Пазл идей» диэн остуол оонньуутун ыытаары бэлэмнии сылдьабыт. Бу социальнай да, бизнес да хайысхалаах бырайыагы суруйарга туһалаах буолуоҕа.

●●● Үгүс граннга кыттарга НКО-лаах буолуохтааххыт дииллэр. НКО диэн тугуй?

●●● Бастатан туран, НКО — юридическай сирэй. Урбаанньыт курдук эрээри кини эргиммэт, ол эбэтэр кэмиэрсийэтэ суох тэрилтэ. Уксүн социальнай хайысхалаах буолар. Сорох дьон НКО-ну граннга эрэ кыттарга арыллар дии саныыллар, оннук буолбутах. Тэрилтэ быһыытынан үлэ-хамнас тэрийэн ыытыан сөп. Холобур, инбэлиит оҕолорго тустаах кабинет арыйар кыахтаах. Онно үлэһит ылан хамнастаан, дохуот киллэриэн, бу үлэни ыытарыгар граннга кыттан, ейөбүл ылыан сөп.

Грант биэрээччи үксүн тоҕо НКО-га эрэ граны биэрэр диэтэргит, кини отчуотунаһа аһаҕас. Онон НКО-лар урбаанньыт курдук үлэлиир кыахтаахтар, социальнай дьиэлэр өрөмүөннэригэр кытары ылсан үлэлиэхтэрин сөп.

Аны туран, сорох дьон НКО-ну ТОС-тары кытары бутуйаллар. НКО хас да көрүнгнээх. Ол курдук, кэмиэрсийэтэ суох туспа тэрилтэ, уопсастыбаннай түмсүү, пуонда эбэтэр уопсастыбаннай бэйэни салайыныы түөлбэ (ТОС) быһыытынан буолаллар. Биһиги түөлбэлэрбит юридическай статустаах ТОС буоллахтарына, улахан ейөбүлү ылар кыахтаахтар. Сайыҥҥы уу ситимин тардыыга, суол, кулуун өрөмүөннэригэр, библиотека үлэтин-хамнаһын ыытарга, мусуой тэрийэргэ туһуламмыт нэһилиэнньэни барытын хабар улахан бырайыактары суруйан үбүлэтиэхтэрин сөп.

●●● НКО-ну хайдах арыныбыт?

●●● Баҕалаах буолуохха наада, тоҕо диэтэр, бу улахан эппиэтинэһи ирдиир дьыала. Тэрилтэни тэринэн, үлэни-хамнаһы ыытар курдук толкуйдуохтааххыт. Үһүө-төрдүө буолан доҕотторгутун, эбэтэр аймахтаргытын кытта тэриниэххитин сөп. Ханнык хайысханы таргытын мунаарар буоллаххытына, биһиги юриспыт сүбэлээн биэрэр. Бастаан арыйарга судаарыстыбаннай пошлиналаах. Сыл бүтүүтэ грант ылбатах, счеккутугар харчы хамсаабатах да буоллаҕына, налоговай органнга отчуот түһэр.

НКО-ну арынан баран Ил Дархан граныгар тутатына кыттыахха сөп. Оттон федеральнай граннарга алта ыйынан кыттаҕыт.

●●● Грант ылар түгэммитигэр ресурснай киин салгыы үлэлэһэр дуо?

●●● Бырайыаккыт бүддьүөтүгэр ресурснай киимматин методическай көмөну оҥорор, арыаллыыр диэн киллэрэн биэрдэххитинэ, биһиги грант биэрээччигэ поручитель курдук буолабыт. Бу өнөбүт сыаната 15000 солкуобай, грант бүддьүөтүн иһигэр киирэн хаалар. Оччотугар бырайыак олохтоох киириитигэр биһиги эппиэтинэһи сүгэбит. Онон ресурснай киимматтан бырайыак суруйаргытыттан саҕалаан, сайаапканы толорон ыытаргытыгар, граны ылларыгыгына үлэҕитин ыытар кэмигитигэр толору арыаллыыбыт. Манна олус элбэх боппуруос баар буолааччы: дуогабар оҥорсорго, бүддьүөккэ уларытыы киллэрэргэ, финансовай отчуокка, бүддьүөт иһигэр ыстатыйаны уларытарга, төлөбүрү оҥорорго уо.д.а.

Сорох бырайыак үлэтин кэмигэр хамаандата уларыйаччы. Тэрээһин ыытыллар кэмэ кэккэ биричиинэлэринэн сыҕарыйан биэрээччи. Тугу эрэ атыылаһалларыгар харчылара тиийбэт буолар түгэнэ эмиэ баара. Оччотугар биһиги грант биэрээччи кураторын кытта кэпсэтэн, ыйыыны-кэрдиини толорон, кыһалҕалары туоратарга үлэлэһэбит.

●●● Түмүккэ тугу этиэҥ этэй?

●●● Хас биирдии бырайыак тус-туспа буолар. Биһиги онно ураты болҕомто ууран, көмө, тирэх буолабыт. Ресурснай киимматигэр бырайыак суруйуон баҕалаах дьону ыҥырабыт. Бырайыагы элбэхтэ исписэлиистэргэ, экспертэргэ көрдөрөн сыаналаттахха, үчүгэй бырайыак оҥоһуллар. Салгыы ейөбүлү ылан, дьоҥҥо-сэргэҕэ туһалаах үлэ-хамнас тэриллэр.

Анастасия Афанасьева

«Чурапчы улууһун дьахталларын сүбэтэ 2023 сыллаахтан граннарга кыттан саҕалаабыппыт. Ол түмүгэр түөрт граны ылары ситистибит. Уопсай суумалара 2 мөлүйүөн 800 тыс. тахса. Бу иһигэр былааннаах үлэнэн дьахтар киһи доруобуйата, дьиэ кэргэн бигэ туруктаах олоҕо, волонтерскай көмө, саха төрүт тыла, культуурата хайысхаларынан оҥорон үлэни - хамнаһы ыыттыбыт. Биир бырайыакпыт Дойду бэрэсидьиэнин, икки культуура эйгэтин, биир Ил Дархан гранын кыайылаахтара буолбуттара.

Бастаан кыттан саҕалаабыппытыгар сыыһабыт-халтыбыт элбэх этэ. Оттон салгыы уопутуран бырайыагы суруйарбытыгар, үлэтин тэрийэрбитигэр уонна отчуоттуурбутугар улахан ыарахаттары көрсүбэтэхпит. Хас кыттыы ахсын киһи билэрэ-көрөрө элбээн иһэр буоллаҕа.

Биһиги НКО-тун түмсүүбүтүн эрдэ салайа сылдьыбыт Александра Седалищева тэрийбитэ. Ол иһин тутатына кыттан киирэн барбыппыт. Билигин граннарга салгыы кыттар былааннаахпыт, бырайыак суруйан саҕалаабыппыт. Бу ыытар үлэбит улууспутугар, дьоммутугар үчүгэй өнгөлөрү, өрүттэри киллэриэҕэ диэн эрэнэбит.

Түмсүүлэри граннарга кыттан иһиҥ диэн ыҥырабыт. Уопсастыбаннай түмсүүлэр хантан да үбүлээһиннэрэ суох. Онон граннарга кыттан, тастан үп киллэрэн, үлэни-хамнаһы тэрийэр саамай табыгастаах».

Сана олох.рф
Олунньу 28 күнэ 2025 сыл, бээтинсэ. № 8 (11987)

Партия эрэллээх саллаата - Сэмэн Никитин

Үбүлүөйдээх биир дойдулаахпыт. Үтүө үлэһит, төлөннөөх коммунист Семен Иванович Никитин кулун тутар 3 күнүгэр 75 сааһын туолар

Сылаҥ нэһилиэгин Улахан Күөлүн сиригэр Никитиннэртэн биир чаҕылхай ыччат үүнэн-сайдан, үлэлээн, төрөппүттэрин кэс тылларын толорон, үтүө үлэһит, салайааччы, нэһилиэнньэ, бар дьон ытыктабылын ылан, күн бүгүнүгэр диэри үлэлии- хамсыы сылдьар. Бу күннэргэ Семен Иванович Никитин 75 сааһын туоларынан кэпсиэхпин баҕардым.

Кини төрөппүттэрэ Чыраадыма үрэҕин Ньылахы диэн сиргэ кыстыктаах, Сантараакка сайылыктаах этилэр. Сэмэн кыра оҕо саҥа Сантараат сайылыгар моҕотойдоон, сөтүөлээн, күөх ньаассын кырдалыгар оонньоон-көрүлээн ааспыта. Төрөппүттэрэ оскуоланы батыһан Бэрэҕэ көһөн киирбиттэрэ. Булгуньахтаах оскуолатыгар убайдара, эдьиийдэрэ үөрэнэллэрэ. Оччолорго кыра уол куобах тириитэ бэргэһэлээх, бэйэтигэр сөп чырылыайка сонноох, истээх ыстааннаах, убаһа тыһа этэрбэстээх, хатыгтан оҥоһуллубут салааскалаах, ынах тириититтэн тэлэн оҥоһуллубут быалаах хайыһардаах буолара. Күнү быһа табаарыстарын кытары сыыртан түһэ оонньуулларга. Аҕата Никитин Иван Данилович Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа, Польшаная Германияҕа тиийбит, мииннэни көрдөөн булар минёр этэ. Элбэх мэтээллээх, араас наҕараадалаах, ону биһиги, оҕолор, көрөр этибит.

Сэмэн Сылаҥ сэттэ кылаастаах оскуолатыгар 1957 с. «0» кылааска киирбитэ. Кини оскуолаҕа октябренок, пионер, комсомол буолан коммунист кыһатыгар буһарыллан, хатарыллан таҕыстаҕа. Сэмэнчик кыра эрдэҕиттэн тобуллаҕас өйдөөх, сытыы-хотуу оҕо. Оҕо эрдэҕиттэн тэрилтэҕэ мас эрбээн, ohox оҥорон хара үлэни үлэлии үөрэммитэ.

Сытыы талах кымньыыны өрө тутан, кубарыччы хаппыт титирик мутугун солоон, айаас ат оҥостон, өрө холоруктатан сүүрдэн, аттаах армыйа хамандыыра , арыт Василий Чапаев буолан, Бэрэ күөлүгэр үрдүк сыыртан араанньы буолан, Урал өрүһү харбаан туораан, аттаах сэрии кыайыынан түмүктэнэн барыбыт үөрүүтэ буолара.

Ийэтэ олохтон барарыгар Сеня уон биирдээх этэ, тоҕус бииргэ төрөөбүт уу кырбас оҕолор аҥардас аҕаларын уонна убайдарын көрүүлэригэр, дьаһалларыгар киирэн, киһи-хара буолбуттара. Билигин Никитиннэр халыҥ аймах үөрэхтэнэн, үлэһит, ыал – дьон буолан өбүгэ алгыһынан сиэрдээх олоҕу олорон, үлэ үөһүгэр айан-тутан кэллилэр. Убай киһи Сэмэн Уйбаанабыс сүбэтэ-соргута, ыйанкэрдэн тирэҕи оҥорбута чуолкай.

> Сэмэн аҥардас аҕаҕа иитиллибит буолан, тирээн кэлбит олох ыарахаттарын бэйэтэ толкуйдаан быһааран, бырааттарын, балыстарын этэҥҥэ олох суолугар үктэннэрдэҕэ, ол иһин бары чиэһинэйдик үлэлии-хамсыы, айа-тута сырыттахтара.

Кинилэр билигин холобурга сылдьар ыаллар үтүөлэрэ, бочуоттаах сынньалаҥҥа олорон оҕолорун, сиэттэрин сүбэлиилэрэ. Итиннник хаачыстыбаны улахан убайдарыттан, эдьиийдэриттэн ингэриннэхтэрэ. Убайдара Сэмэн бэйэтинэн холобур буолан тэрийдэҕэ, олохтоотоҕо.

Сэмэн 1968 сыл Сэбиэскэй Аарымыйаҕа Красноярскай кыраайга оһуобай сэкириэтинэй чааска сулууспалаабыта. Кини армияҕа сылдьар кэмигэр байыаннай хамсааһыннар буолуталыы сылдьыбыт түгэннэрэ баара. Ол курдук 1968 с.Чехословакия переворота, 1969 с. Даманскай арыыларга Кытай ССРС пограничниктарын икки ардыларыгар хапсыһыы. Алжирга гражданскай сэрии иирсээннэрэ тахсыталыы сылдьыбыттара. Онно биһиги сэриилэрбит уон тыһыынча саллаатын иһигэр киирэн, Сэмэн эмиэ кыттыыны ылбыта. Ити сулууспалаабыт кэмнэрэ сэкириэтинэй буолан 25 сыл устата кистэлэҥнэ тутан, кимиэхэ да тыл быктарыам суоҕа диэн андаҕарыгар илии баттаабыта, ытык иэһин толорон кэлбитэ. Кэлин Афганистан сэриитэ саҕаламмытыгар аны Новосибирскайдааҕы урдүкү байыаннай политическай командная училищены бүтэрэр. Ити кэнниттэн Кыһыл Знамялаах Илиҥҥи Байыаннай уокурукка замполитынан ананан, икки чааска офицер быһыытынан сулууспалаан кэлэр.

Семен Иванович үөрэҕин бүтэриэҕиттэн Чурапчытын туһугар ханна да хамнаабакка ис дууһатыттан кыһаллан үлэлээн, үүнэн тахсыбыта. Семен Ивановиһы бөдөҥсүйбүт Субуруускай аатынан сопхуоска, босхоломмут комсомол сэкирэтээринэн талбыттара. Дьэ, онно комсомольскай үлэ күөстүү оргуйарын Семен Иванович тэрийэн, салайан оройуон комсомолун үлэтигэр холобурга сылдьар сэкирэтээр буолбута. Комсомольскай пленумнарга, конференцияларга Никитин үчүгэй үлэлээҕинэн элбэхтик ааттанарын үөрэ истэр буолбуппут. Дьэ, онно этэ дии, ыччат-комсомольскай фермалар тэриллэн, үүт ыамыгар күрэхтэһии, социалистическай куоталаһыы тэриллэрэ. Ыччат-комсомольскай коллективтар хас сопхуос, отделение, нэһилиэк аайы тэриллэн күрэхтэһиилэр түмүктэрэ тахсара, оройуон спартакиадатыгар үс сыл субуруччу бастаабыттара, спортивнай ситиһиилэр кэлэн, өрөгөйдөөх кыайыылар буолаллара. Семен Иванович, үчүгэй комсомольскай үлэлээх тэрийээччи, салайааччы буолан, уобаластааҕы комсомольскай конференцияҕа президиумҥа талыллан, Обком сэкирэтээрэ Гавриил Иосифович Чиряевы кытта кэккэлэһэ олоппуттара – бу туһугар улахан наҕараада курдук өйдөөн, биһиги, Чурапчылар, өрөгөйбүт үрдээбитэ.

Семен Иванович комсомол сэкирэтээриттэн саҕалаан партком сэкирэтээрэ уонна РФКП Чурапчытааҕы райкомун сэкирэтээрэ буола үүнэригэр коммунистар итэҕэллэрин ылан үлэлии-хамсыы сылдьар. Кини аһаҕас дууһалаах, боростуой тыа сирин оҕото үүнэн-сайдан үлэһит буолан, ханна үлэлиир да, хас биирдии үлэ коллектива кыайыылаах буоларыгар олус кыһаллар, итэҕэстэргэ эйэлэспэт, наада буоллаҕына кимтэн да тутулуга суох ирдэбили туруорар. Санаатын аһаҕастык, толору этэр үгэстээх. Кизэҥ көҕүстээх, үтүө майгылаах, дьон кыһалҕатын чутастык бэйэтигэр ылынар, норуоттан тахсыбыт салайааччы буола үүммүтэ.

Биир түгэни кэпсиим. Бастаан Хатылыга тиийэн, үлэһиттэрин билсэ сылдьан оҕурсу теплицатыгар наһаа үчүгэй үүнүү буолан эрэр диэн көрө киирбитин, оҕурсуу умнаһын быыһыттан шлангалаах уунан ыстарбыттар, соһуйуу бөҕө буолбут. Ыстарбыт кыыс арай көрбүтэ партком сэкирэтээрэ Семен Иванович хаалтыстаах көстүүмэ чоккурас уу буолан турар үһү. Кыыс кыбыстыбыт, ону Семен Иванович эппит: «Куттаныма, ничего, мин бэйэм кэлэрбин биллэрбэтэхпин»-, диэбит. Ити курдук борустуой, сымнаҕас майгылаах салайааччы буоллаҕа дии. Субуруускай аатынан сопхуоска партком сэкирэтээринэн үлэлии сылдьан оройуонна сайылыктааһын кэмигэр үүт ыамыгар бастаан, Кыһыл Знамяны ылары ситиспиттэрэ. 1986 с. XI-с пятилеткка түмүгүнэн Семен Иванович "Үлэҕэ килбиэнин иһин" мэтээлинэн наҕараадаланар.

Биир саамай бөдөҥ, үчүгэй үлэлээх Эрилик Эристиин аатынан сопхуоска туберкулез ыарыы туран, үлэ бөҕө тэриллэр буолбута. Манна партия райкомун бюротун уураахынан Никитин Семен Ивановиһы бу кутталлаах ыарыыны бохсорго, эмтииргэ, суох оҥорорго үлэни тэрийэргэ, нэһилиэнньэ ортотугар уоскутар, тэрийэр уонна ветеринарнай үлэни күүстээх контуруолга ылан көмөҥ күүһүрдэргэ эрэнэн туран партком сэкирэтээринэн анаабыттара. Райком сэкирэтээрэ Илья Павлович Листиков сыыстарбатах этэ. Семен Иванович туруоруллубут райком бюротун уураахын чиэстээхтик толорбута, ыарыы эмтэнэн суох оҥоһуллубута. Сир үрдүкү аранжата тиэриллибитэ, хотоннноро уматыллыбыттара. Саҥа хотоннор тутуллан, кыстыкка өрүс илин эҥэр сопхуостарыттан сүөһү атыылаһан аҕалан кыстыкка киирбиттэрэ. Үлэ-хамнас чөлүгэр түһэн, үлэһиттэр, дояркалар барахсаттар үөһээ тыыммыттара. Кураан дьыллар туруннар, сир үлэтигэр оройуонна ыгырыы таһаарар үлэ бөҕө ыытыллыыта.

> Сэбиэскэй систиэмэ уларыйбытын кэннэ Семен Иванович Диринҥнээҕи сельпо бэрэссэдээтэлинэн алта сыл таһаарыылаахтык, коллективы түмэн, соҕуруу түөрт нэһилиэги аһынан-үөлүнэн хаччыйан үлэлээбитэ.

Шадрин Алексей Алексеевич баһылык буолан баран Семен Ивановиһы социальнай управление начальнигынан ыҥыран үлэлэтэр. Кини кыамматтары, кырдьаҕастары уонна инбалииттэри кытары ордук таһаарыылаахтык үлэлээбитэ.

Сэмэн Уйбаанабыс билигин саппааска сылдьар инженернай войска гвардия – майора. Улууска тэриллибит "Юнармия" командирынан уопсастыбаннай ноҕуруускa быһыытынан үлэлээбитэ. Чурапчы - Таатта военкоматыгар призывной комиссияҕа уһуннук үлэлээн, армияҕа сулууспалыы барар оҕолорго кэс тылы этэн атаартыыра. Бу сылларга "Снежный барс " байыаннай-спортивнай күрэхтэ солбуллубат кылаабынай судьуйанан үлэлээтэ. Ити түмүгэр биһиги эдэр армеецтарбыт өрөспүүбүлүкэҕэ хас да сыл бастаатылар. Патриотическай иитиигэ оскуолаларга, агротехническай колледжка үлэлээн өрөспүүбүлүкэтээҕи "Патриот" байыаннай-спортивнай күрэхтэһиигэ бэлэмнээбит устудьуоннара бастакы миэстэни ылан, Чурапчытыгар кыайыылар кэлэллэрин хааччыйбыта.

> Улууска Улуу Кыайыы күнүгэр 16 сыл устата тэрилтэлэр кыттыылаах байыаннай параады ыытан кэлбитэ. Үбүлүөйдээх сылларга нэһилиэктэринэн Кыайыы знамятын көрсөргө эппиэттээхтик сыһыаннаһан көрсөрө, атаарсара.

Норуот итэҕэлин ылан Семен Иванович Саха Өрөспүүбүлүкэтин Судаарыстыбаннай мунньаҕын VI ыҥырыылаах Ил Түмэн норуоднай дьокутаатынан талыллан таһаарыылаахтык үлэлээтэ. Уол оҕо барахсан, олох муоһатын илиигэр үс төгүл эрийэҥҥин, иннин диэки көтүтэн ис, аккыттан суллума, охтоохтон охтума! Дом, дом, дом!

Ыытык кырдьаҕас Борис Пахомович Баишев Сылан нэһилиэгин уонна Чурапчы улууһун бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыатын хаһаайыстыбатын бэтэрээнэ, "Гражданскай Килбиэн" бэлиэ хаһаайына, СӨ культууратын, духуобунай сайдыытын бочуоттаах үлэһитэ, Чурапчы көһөрүллүүтүн кыттыылааҕа. Сэбиэскэй, комсомольскай, профсоюзнай, партийнай уонна хаһаайыстыбаннай үлэ бэтэрээнэ.

Холобур буолар үтүө үлэһит

Кэпсиэхпин баҕарабын. Педагогическай үлэ, тыыл бэтэрээнэ Феофанова Матрена Ивановна ытык сааһа

Сэмэн НИКИТИН

Матрена Ивановна кырылас кумахтаах, сырдык – ыраас уулаах, көмүс мөһүүрэ долгунунан оонньуур сүүрүктээх Амма өрүс кэрэ айылҕалаах Мырыла Тэйэр хайатын тэллэҕэр күөнэхтээн, сүүрэн-көтөн, сөтүөлээн, умнуллубат оҕо сааһын дьоллоох кэмнэрэ ааспыттара.

Тапталлаах аҕата дойдуну атыйахтаах уу курдук аймаабыт Аҕа дойду уоттаах сэриитигэр бэйэтин үөлэннэхтэрин кытары 1943 сыллаахха ыҥырыллан барбыт.

1944 с. Матрена Чурапчы орто оскуолатын бастакы кылааһыгар үөрэнэ киирбитэ. Оҕо сааһа олоҕу-дьаһаҕы чөлүгэр түһэрии, эйэлээх олоҕу тутуу күргүөмнээн бара турар кэмнэригэр ааспыта. 1955 с. икки кылааһынан 56 оҕо буолан үөрэхтэрин бүтэрэн, ситии-хотуу аттестатын ылан, олох киэҥ аартыгар үктэммиттэрэ.

Дьокуускайдаабы медицинскэй училищеҕа биир сыллаах медсиэстэрэ үөрэҕин баһылаан, төрөөбүт Мырылатыгар үлэтин саҕалыыр. Кинини Иван Иванович Мохначевскай кылаабынай бырааһынан үлэлии олорон, 1956 с. Чурапчы кинн балыыһатыгар үлэҕэ ыҥырар. Ол кэмнэ 1939 с. Чурапчыга харах бырааһынан Тихон Авксентьевич Марчук ананан кэлэн үлэлии сылдьара. Кини үлэлиир биириэмэтигэр трахоманы суох гыныыга киэҥ хабааннаах үлэ барбыта. Оройуон нэһилиэктэригэр трахома пууннара аһыллан үлэлээбиттэрэ. Тихон Авксентьевич сылга 32-гэ тиийэ эпэрээссийэни оҥороро. Матрена Ивановна Саха АССР уонна РСФСР үтүөлээх бырааһын кытары бииргэ үлэлээбитин күн бүгүҥкэ диэри иһирэхтик саная, киэн тутта кэпсиир.

Дойдубут салалтата 1963 сыллаахха Чурапчы, Таатта оройуонун холбоон Алексеевскай оройуона оҥорбуттара. Ол түмүгэр каадыр бөҕө теттөрүтаары көһүүлэрэ саҕаламмыта. Бу хамсааһыҥҥа хабыллан, Матрена Ивановна Таатта Чөркөөҕүн балыһатыгар тиийэн үлэлии сылдьыбытын кэпсиир. Дьыссаакка сэбиэдиссэйинэн үлэлии сылдьан, Дьокуускайдаабы педагогическай училище оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах отделениетын кэтэхтэн үөрэнэн бүтэрэн, оройуоҥҥа 27 сыл устата оҕо дьаһылатыгар уонна оҕо саадыгар, ол иһиттэн 13 сыл 1-кы, 2-с №-дээх дьаһылаларга, Нам оройуонун Хамаҕаттатыгар оҕо дьаһылаасаадыгар сэбиэдиссэйинэн үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ.

Матрена Ивановна Хамаҕаттаҕа үтүө суобастаахтык үлэлээбитин туһунан «Хамаҕатта – мин дойдум» диэн 2012с. тахсыбыт нэһилиэк историятын суруналыыс Георгий Ильич Кривошапкин кинигэтигэр бэйэтин дьыалатын үчүгэйдик билэр Матрена Ивановна курдук үлэ маастара, энтузиастара баар буолан диэн бэлиэтээһиннэрэ үлэ киһитин туһунан үтүө сыанабыл быһыытынан бэйэтин кинигэтигэр киллэрбит.

Матрена Ивановна сааһыран олорон оҕо иитиитигэр үлэлээбит сылларыттан Чурапчы дьаһылатыгар үлэлээбит сылларын өйүгэр-санаатыгар чугастык тутар. 1960 с. саҕаланыытыгар Чурапчыга соҕотох биир эрэ 20 миэстэлээх оҕо дьаһылата баара. Бу дьаһылаҕа төрөөбүтэ 2 ыйдаах оҕолору ылан, 3 саастарыгар диэри көрөр этилэр. Ол кэмнээҕи балаһыанньа быһыытынан, оҕоломмут ийэлэр 56 хонуктаах декретнай уоппускалара туолла да, үлэҕэ тахсар этилэр. Ол курдук ийэ эмиийинэн аһыыр, кыра дьону дьаһыла үлэһиттэрин көрүүлэригэр киирэр этилэр. Эдэр төрөппүт ийэлэр оҕолорун күҥҥэ иккитэ дьаһылаҕа кэлэн эмиийдэтэн аһатан, үлэлэригэр барар этилэр. Маннык кыра оҕолору бүөбэйдээһин, көрүү-харайыы дьаһыла бары үлэһиттэриттэн үлэҕэ ордук эпиэтинэстээх буолууну эрэйэрэ.

Күн бүгүн ытык кырдьаҕас Матрена Ивановна 90 сааһын сүүһүөҕүн үрдүгэр сылдьан, хоп курдук бэйэтин көрүнэн, эдэр дьоҥҥо үтүө суобастаах тиэрдэ, кэрэ кэпсээнинэн кэрэхсэтэ, үөрэ-көтө олорор. Оччотооҕу үлэһит дьон оҕолорун ийэлии бүөбэйдээн, иитиһэн, олох суолугар үктэннэрбититтэн астынара, үөрэрэ сиэрдээх.

Нам оройуонун Хамаҕаттатыгар кэһэн тиийбитигэр салалта ыҥыран ылан: "Дьыссаат сэбиэдиссэйинэн үлэлээ, үлэҕэ киирбэккэ турар дьиэни үлэлэт, биһиги көмөлөһүөхпүт,"- диэбиттэрэ.

Матрена Ивановна үлэни туохтан саҕалыырын былааннаан, хас биирдии үлэһиттэн, суоппарыттан саҕалаан тэрилтэлэр салайааччыларыгар боппуруоһу сөптөөхтүк, бириэмэтигэр туруоран, ирдэбиллээх буолан дьыссаат бириэмэтигэр киирэрин ситиспита. Оччотооҕу совхоз салалтата үпхарчы өртүнэн улахан көмөҥ оҥорбуттарын махтанан туран ахтабын диэн Матрена Ивановна ис санаатыттан өрө көтөҕүллэн, сырдаан, астынан туран кэпсиир.

Матрена Ивановна – эгэлгэ дьоҕурдаах. Кини педагог, медсиэстэрэ идэлэрин тэҥнэ тутан хотуулаахтык 46 сыл үлэ ыстаастаах, олортон 27 сыл оҕо тэрилтэтигэр, 13 сыл сэбиэдиссэйинэн, балыыһаҕа старшай медсиэстэрэнэн, Чурапчытаабы норуодунай суутка судисполнитель быһыытынан 6 сыл ситиһиилээхтик үлэлээн ааспыта элбэҕи этэр. Төһөлөөх үлэ үлэлэммитэ буолуой?! Ол түмүгэр Нам улууһун Хамаҕатта нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо бэлиэнэн, үлэ, тыл бэтэрээнэ, "1941 – 1945сс. Килбиэннээх үлэтин иһин", уонна үбүлүөйүнэй мэтээллэринэн, бочуотунай граматаларынан, сыаналаах бэлэхтэринэн наҕараадаламмыта туоһулуур.

Матрена Ивановна сааһырыыга бэриммэккэ өйө-санаата чөлөркөй, үтүө сүбэһит, алгыһар дьонугар, чугас ыалларыгар үчүгэйтэн атыны баҕарбат, кинилэр ситиһиилээх буолалларыгар бэйэтин сүбэтин, аҥа табаарыс быһыытынан күннэтэ тиэрдэ, үчүгэйи эрэ түстүү олорор.

Кини биир кэрэхсэнэр идэтинэн иистэнэрэ буолар. Араас үбүлүөйдэргэ ыҥырыллан бардаҕына бэйэтэ тикпит мындыр оҥоһуулаах, саахымат араас кэрэ көстүүлээх бэлэхтэри ис сүрэҕиттэн бар дьонугар бэлэх уунар идэлээх. Күнду ытыктыыр киһибит, Матрена Ивановна! Алгыстаах Аанньылыҥ күнүнэн, үбүлүөйдээх дьоро киэһэҕинэн итиитик-истиҥник ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит! Чэгиэн сырыт, кытаанах доруобуйаны, кырдьарга бэриммэккэ, саха далбар хотуна, айатута, иистэнэ, олохтон ылбыт уопуккунан дьоннор -сэргэҕэр, ыччаттарга үтүө сүбэһит, холобур буола сырыт диэн этэн туран уһун үйэни баҕарабыт. Баҕа санаабыт бастыҥын, үтүө санаабыт үтүмэнин аныыбыт! Алгыс баһа сыаланнын!

Улуу Кыайыы 80 сыла. Генерал фельдмаршал Паулюһу билиэн ылыыга кыттыбыт саха саллаата

Молот КОНСТАНТИНОВ

Быйыл Улуу Кыайыы 80 сыла бэлиэтэнэр. Онон сиэттэрэн, аҕам Федор Семенович Константинов туһунан сырдатарга сананным. Кини туһунан урукку кэмнэргэ өтөрүнэн сурулла илик.

Кини 1897 сыллаахха Сулҕаччы Бабаҕатыгар төрөөбүтэ. Кыра сааһыгар ийэтэ өлөн, Мыҥдаҕаайыга эдьиийигэр Алита Адамоваҕа иитиллибитэ. Бастакы кэргэниттэн (аатын өйдөөбөппүн) Молот уонна Сиэгэн диэн иккки уол оҕоломмута.

Аҕам Аҕа дойду Улуу сэриитигэр 1942 сыллаахха, атырдьах ыйыгар иккис хомуурга түбэһэн барбыта. Онно тиийэн В.И. Чуйков армиятыгар 982-с стрелковай полкаҕа стрелок быһыытынан сылдьыбыта. Арассыыйа Оборонаҕа министиэристибэтин киин архыыбыгар харалла сытар документаҥ суруллубутунан, Федор Константинов Сталинград көмүскэлигэр кыттан, 1 өстөөҕү билиэн ылбыт, 20 ньиэмэс саллаатын кыдыйбыт уонна гранатанан өстөөх минометнай расчетун суһарбыт. Өссө кини Сталинград сэриитигэр генерал-фельдмаршалы Фридрих Паулюһу билиэн ылыыга сылдьыбыта. Ол түгэни 90-с сылларга документальнай киинэҕэ көрдөрөн аһарбыттара. Онно икки саха саллаата (аҕам кэпсээбитинэн, биирэ Бүлүү киһитэ эбит) 4 этээстээх "Универмаг" маҕаһыын анныттан генералы конвойдаан таһаарбыттара. Ити хорсун быһыытын иһин аҕабытын 3-с истиэпэннээх Албан аат уордьанынан, "Хорсунун иһин" мэтээлинэн наҕараадалаабыттара. Итини тэҥэ "Сталинград Оборуонатын иһин", "Берлини ылыы иһин", "Польшаны босхолоохуун иһин", "Аҕа дойду сэриитигэр Германияны кыайыы иһин" о.д.а. туһааннаах мэтээллэринэн наҕараадаламмыта. Ити кыргыһыыга аҕам үс төгүл улаханнык баһыйбыта.

Ону сэргэ хорсун буойун Федор Константинов Польша кыраныыссатын чөлүгэр түһэриигэ пограничниктар сэбилэниилээх күүстэриттэн эмиэ "Хорсунун иһин" мэтээллээх. Ол туһунан адмирал Ушаков архыыбыгар суруллубут. Биһиги аҕабыт 1970 с., Кыайыы 25 сылыгар, Маршал В.И. Чуйков ыҥырыытынан Москваҕа параакка кыттар чиэскэ тиксибитэ. Онно Мамаев Курган мемориалын аһыллыытыгар сылдьыбыта.

Аҕабыт Федор Семенович сэриигэ барыан иннинэ "Тельман" колхуоска сылгыһыттаабыта. Сэрии кэннитэн кэлэн эмиэ сылгыһытынан үлэлээбитэ. 1950с. ийэбитин Матрена Васильевна Саввинаны кэргэн ылбыта. Киниттэн 7 оҕону төрөтөн атахтарыгар туруорбута. Ийэбит сааһын тухары "Тельман", "Чапаев" колхуоска ыанньыксытынан үлэлээбитэ.

Аҕабыт 1970 с. "Ленин" колхуоска бостууктуу сылдьан, күһүн муус турбут кэмигэр, сүөһүлэри өрүс нөҥүө туоратаары, тымныы уулу кэһэ сылдьан, мууһун солоон биэрбитэ. Онтон сыыстаран, сэбиргэхтэтэн өлбүтэ. Биһиги эйэлээх олохпут туһугар сырдык тыынын кэрэйбэккэ, уоттаах сэрии ортотунан ааспыт буойун, тапталлаах аҕабыт Федор Семенович Константинов хорсун бойобуой суола оҕолоругар, сиэннэригэр, үүнэр көлүөнэҕэ холобур буолар, кининэн киэн туттабыт, кини сырдык аатыгар сүгүрүйэбит.

Звание	красноармеец
Дата рождения	__.__.1897
Дата призыва	__.__.1942
Места службы	имеется в архиве

Оригинал документа находится в Центральном архиве Министерства обороны РФ (доступен для посещения гражданами РФ), Фонд: 33, Опись: 686106, Единица: 5733

❸ Россельхознадзор иһитиннэрбэт

Сокуону билиэхтээххит уонна толоруохтаахтыт

"О побочных продуктах животноводства и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации" диэн 248 №-даах федеральнай саҥа сокуон 2023 сыл ыкпыт тутар 1 күнүттэн олохтоох киирбитэ.

Судургутук быһаардахха, бу сокуон сыала-соруга буолар ынах сүөһүттэн, сибиинньэттэн, дьиз кэтэрдэриттэн үөскэбит нөҥүөмү, уоҕурдуу быһыытынан тыа хаһаайыстыбатын сирдэригэр (бааналарга, оттуур хоодуһаларга, оҕуруоттарга) буорун састаабын туһсарыгар, үүнэйи елгемнүк үүнэригэр туһалаах буоллун диэн ыыллыбыт. Ол иннитэн нөҥүөмү эан бастаан амал ылаһаккаларга мунньан, уоҕурдуу буолан ситиэр диэри хараллан сытыахтаах. Бу нөҥүөм харалла сытан эрэ хайдах ирдэбиллэргэ эппиэтэн уоҕурдуу буолан сеттиэхтэх тахсарын туоһулуур. хаһаайыстыбалар бэйэлэрэ онгорбут бигэргэппит техническэй условиелаах буолуоктаахтар. Нөҥүөм ситэриллэн, бааналарга, оҕуруоскка тахсыан иннинэ лабораторияҕа куттала суох буоларын туоһулаан чинчийилиэхтээх. Ол чинчийии түмүгэ үчүгэй буоллаҕына, хаһаайыстыбалар уоҕурдуу курдук туһаныахтарын, атыылыахтарын сөп буолар. Онтон нөҥүөмүн уоҕурдуу быһыытынан кыайан туттубатаҕына-батарбатаҕына, атын сиргэ (сыбаалкаҕа) таһаардаҕына, бырахтаҕына тобох буолар уонна айылҕа эйгэтин кирдитиигэ ыстараап төлүөн сөп.

Ыллыллыбыт быһаарыы туһунан иһитиннэриини Приамурье уонна Саха сирин тэриллэлэрэ Россельхознадзор Амур уобалаһынаатын уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтинээҕи эрэгийиннэр икки ардыларынааҕы управлениеларыгар киллэриэхтээхтэр. Ол курдук, Чурапчы оройуонуттан биллэрии суруктар (уведомление) 2023 сылга - 201, 2024 сылга - 182 киирдэ, 2025 сылга - 184 киирдэ. Бу биллэрии суруктарын сыл аайы ахсыннары 31 күнүн аһарбакка ыытыахтаахтар.

Бу сокуон үөлэтэбитэ иннис сылыгар барда. Аастыт сылга бу сокуонҕа уларытылыылар киирдилэр. Ол курдук, хаһаайыстыбалар биллэрии суруктарын (уведомление) "Биир кэлим судаарыстыбаннай өнөлөр порталларын" (Единый портал государственных и муниципальных услуг) электроннай көрүнүгэр ыытыахха сөп, харайыы ирдэбилин кэһии иһин РФ Административнай быраабы кэһии кодексын 10.8.1. ыстатыйа киирдэ. Сири (почваны) буортулааһын иһин 2024 сыл ыам ыйын 3 күнүттэн 8.6. ыстатыйэ 2 ч. олохтоох киирбитэ.

2024 сыл устата хонтуруоллуурбэрэбиэркэлиир тэрээһиннэр ыытыллыбыттара, ол түмүгүнэн Чурапчы оройуонугар биир баанынай хаһаайыстыбаҕа ирдэбили кэһиитин иһин сэрэтии бэриллибитэ.

Агата Павлова,
Россельхознадзор Амур уобалаһынаатын уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтинээҕи управлениетын судаарыстыбаннай бэтэринэриннэй көмө көрүүгэ уонна хонтуруоллааһынҕа отдельын судаарыстыбаннай инспиэктэрэ.

Үлүүс сокуоннарын бу сиганан киирэн көрүҥ

КҮНДҮ

Тапталлаах күн күбэй ийэбит, эбэбит, хос эбэбит - Хоптоҕо нэһилиэгин олохтоохо, үлэ бэтэрээнэ
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
бу дьыл, опуннуу 19 күнүгэр ыарахан ыарыыттан соҥуумардык олохтон туораабытынан, аймахтарыгар,бииргэ үөрэммит,үлэлээбит, олоҕун устата алтыспыт чугас дьонугар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Амма орто оскуолатыгар ер сылларга үлэлээбит бэтэрээммит, улахан дьиэ кэргэн ийэтэ, эбэтэ, хос эбэтэ
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
Р. И. Константинова аатынан Амма орто оскуолата.

Хоптоҕо нэһилиэгин олохтоохо
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
олохтон туораабытынан Иннокентий Константинович, Мария Петровна Матвеевтарга, чугас аймахтарыгар, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Чурапчыттан, Одьулуунтан Матвеевтар, Старостиннар, Дьокуускайтан Артемьевтар.

Күндү эдьиийдэрэ
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
ыараханнык ыалдьан олохтон туораабытынан, бииргэ үлэлии хаалбыгыттан Мария Петровна Матвеевааҕа, кини дьиэ кэргэнигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Чурапчы нэһилиэгин ыаһалтата.

Одьулуун нэһилиэгиттэн тэрүттээх ытыктыыр эдьиийбит, балтыбыт
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сиэнэриигэр, бииргэ төрөөбүттэриигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит
Одьулуунтан, Чурапчыттан бары Старостиннар, Дьиконовтар, Павловтар, Бекенова, Макаровтар, Яковлевтар, Заболоцкая, Дьокуускайтан Матвеева, Өймөкөөнтэн Заболоцкайдар.

Одьулуунтан тэрүттээх Хоптоҕо нэһилиэгин олохтоохо, тапталлаах эдьиийэ
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
ыараханнык ыалдьан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэриигэр, кийиппитигэр, сиэнэстэригэр Елена Петровна, Тимофей Тимофеевич Ноговицыннарга, кинилэр дьиэ кэргэттэриигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Мугудайтан, Дьокуускайтан, Чурапчыттан Ноговицыннар дьиэ кэргэттэрэ.

Одьулуунтан тэрүттээх Хоптоҕо нэһилиэгин олохтоохо, ер сылларга Мылдьаҕаайыга олорбут, үлэлээбит күндүтүк саныыр тапталлаах бииргэ төрөөбүт эдьиийбит - үлэ бэтэрээнэ, элбэх оҕо күн күбэй ийэтэ, тапталлаах эбэтэ, хос эбэтэ
ЕГОРОВА Анастасия Петровна
ыарахан ыарыыттан соҥуччу олохтон туораабытынан, балтыларбытыгар, ыраатыгар, сиэннэрбитигэр кинилэр дьиэ кэргэттэриигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Бииргэ төрөөбүт сурдьа, балыстара кинилэр дьиэ кэргэттэрэ, оҕолоро, сиэнэрэ.

Ытыктыыр ыраатыт, убайбыт, Болтоноттон тэрүттээх Чурапчы олохтоохо
ЕФРЕМОВ Егор Дмитриевич
65 саһыгар үйнү ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Бииргэ төрөөбүттэрэ уонна кинилэр оҕолоро.

Ыраатыт, убайбыт
ЕФРЕМОВ Егор Дмитриевич
олохтон туораабытынан бииргэ төрөөбүттэриигэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Слепцовтар дьиэ кэргэттэрэ.

Чурапчы нэһилиэгин олохтоохо
ЕФРЕМОВ Егор Дмитриевич
үйнү ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан эдьиийигэр Ефремова Анна Дмитриевнаҕа, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
23-с №-даах аптека коллектива.

Күндү ыраатым, убайбыт, Чурапчы нэһилиэгин олохтоохо
КОНДРАТЬЕВ Семен Николаевич
үйнү ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан, курутуйан туран, балтыгар Лидияҕа, ыраатыгар Николайга, уолаттарыгар Петрга, Семеҥҥа, кийиитигэр Аннаҕа, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Дьокуускайтан Полоктар, Захаровтар, Чурапчыттан Михайловтар, Никитиннэр, Саввиннар.

Чурапчы нэһилиэгин олохтоохо
КОНДРАТЬЕВ Семен Николаевич
үйнү ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан бииргэ үлэлиир коллегаларбытыгар Семен, Петр Кондратьевтарга дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
«Дорожник» ХЭТ коллектива.

РФ үөрэҕириитин туйгуна, РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ, Арассыыйа сурналыыстарын сойуутун чилиэнэ. Учууталлар учууталлара, элбэх кикиҥэ аатта, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах олохтоохо
ПОПОВА Матрена Алексеевна - Мотуруона Болтуоба
бу дьыл олунньу 26 күнүгэр үйнү ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын чугас дьонугар, доҕотторугар, үөрэнээччиларыгар иһитиннэрэбит.
Бииргэ төрөөбүттэрэ, сиэнэрэ, аймахтара, чугас дьонноро.

Күндү эдьиийбит РФ үөрэҕириитин туйгуна, Арассыыйа сурналыыстарын сойуунун чилиэнэ, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах олохтоохо
ПОПОВА Матрена Алексеевна
олохтон туораабытынан бииргэ төрөөбүттэриигэр, кинилэр дьиэ кэргэттэриигэр, бары чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит
Демьяновтар, Лыпиннар, Харлампьевтар.

РФ үөрэҕириитин туйгуна, РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ, Арассыыйа сурналыыстарын чилиэнэ, Учууталлар учууталлара, элбэх кикиҥэ аатта, Сылаҥ орто оскуолатыгар ер сылларга саха тылын учууталынан, дириэктэри иитэр үлэҕэ солбуйаччынан үлэлээбит, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах олохтоохо
ПОПОВА Матрена Алексеевна - Мотуруона Болтуоба
үйнү ыарахан ыарыыттан бу олохтон барбытынан бииргэ төрөөбүт балтыгар, коллегабытыгар Яковлева Екатерина Алексеевнаҕа, кэргэнигэр Яковлев Егор Ивановичка, балтыгар, коллегабытыгар Макарова Валерия Сергеевнаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Профессор Г.Л. Башарин аатынан Сылаҥ орто оскуолатын коллектива, профкома.

Күндүтүк саныыр эдьиийдэрэ. Учууталлар учууталлара
ПОПОВА Матрена Алексеевна
үйнү ыарахан ыарыыттан бу күн сириттэн барбытынан убаастыыр кийиппитигэр, Сылаҥ орто оскуолатын учууталыгар Екатерина Алексеевнаҕа, ыраатыгар Егор Иванович Яковлевтарга, бииргэ төрөөбүттэриигэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Чурапчыттан, Дьокуускайтан Яковлевтар.

Тапталлаах ийэбит, эбэбит, Дириҥ бөҕүөлэгэр ер сыл олорбут, үлэлээбит тыыл бэтэрээнэ
ОХЛОПКОВА Мария (Маргарита) Иннокентьевна
89 саһыгар ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан күрэммитин чугас аймахтарыгар, бииргэ үлэлээбит үөлэннэхтэриигэр иһитиннэрэбит.
Кыргыттара, сиэнэ.

"САҤА ОЛОХ" хаһыат

Кыһаабылай эрэдиэктэр
ГОРШКОВА Людмила Виссарионовна

Үрдүөччиллэр СО Бырабыыталыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Саалбачаан" Судаарыстыбаннай автономнай тэриллэҥ.
Таһаарааччы: СӨ "Саалбачаан" ГАУ
Таһаарыллыбыт адресыгар: 677000, Дьокуускай к., Ординскайдааҥы уул 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhepechat@mail.ru Российскай Федерация Рекламаҕа уонна сүмэтэлиигэр СО салаатынан 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нөмүөрэ ПИ № ТУ14-00559.

Эрэдиэктэрдиэй адресыгар: 678670, Чурапчы сэл., ГЕПинигина, 26 а.
Телефоннар: эрэдиэктэр - 41-332, отделлар - 41-365.
E-mail: sanaoloh@list.ru,
сайт: sanaoloh.ru,
telegram: @sanaoloh

Аатар сурулар, ыытыллар сонун, рекламаны тэлгэстэрдэр модьун сөп түбэлэр буолбатах. Суруллар ыйыылар, сонуннар кырдьыктарыгар эпитиэбэ, аатырдыс бэйиэ суох.

Индекс: ПИ964. Бэчээккэ сакаас № 8 (11987). Коэмэйэ 2 б.л. Ахсаан 990. Хаһыат сыаната 26 солк. Хаһыат кэлиэлэрэ бюджет: бюджетноҕо тиксэр.

Хаһыат 27.02.2025 с. бэчээккэ бэриллибит, 28.02.2025 с. тахсыта. Дьокуускай к., Винокурский переулок, 20 №-даах дьиэлэтэр, "Ю.А. Гагарин аатынан Дьокуускайдааҥы өрөспүүбүлүкэтээҕи типография" АУо бэчээттэнэ.

@SANAOLOH